

## VISPĀRĪGĀ INFORMĀCIJA

### METODOLOĢIJA UN DATU AVOTI

Novērtējuma pamatnostādnes un principi balstīti uz nacionālajās un EK vadlīnijās noteiktajām rekomendācijām un apsvērumiem. Vadlīniju analīze liecina, ka detalizētības un kvalitātes līmenis ir augstāks 2014.-2020.g. periodam izstrādātājās vadlīnijās, salīdzinot ar materiāliem, kas sagatavoti 2007.-2013.g. perioda vajadzībām. Savukārt, tematiskās atšķirības starp abiem periodiem pārsvarā vērojamas tajā detalizācijas līmenī, kas vadlīnijās nav skarts. Tādēļ par pamatu novērtējuma veikšanai izmantotas 2014.-2020.g. periodam izstrādātās vadlīnijas:

- The programming period 2014-2020. Guidance document on monitoring and evaluation, European Cohesion Fund, European Regional Development Funds, Concepts and Recommendations, European Commission, 2014;
- Ieteikumi Eiropas Savienības fondu ieguldījumu izvērtēšanai, LR Finanšu ministrija, Izvērtēšanas nodaļa, 2015;

Nepieciešamības gadījumā izmantotas arī senākas vadlīnijas, piemēram:

- Impact assessment guidelines, European Commission, 2009.

Novērtējuma struktūra pakārtota, lai nodrošinātu atbilstību tehniskās specifikācijas jautājumu lokam, kā arī demonstrētu intervences loģikas ietekmes ķēdes.

Saskaņā ar minētajām vadlīnijām veicama izvēle starp divām principiālām vērtēšanas pieejām:

- īstenošanas (ieviešanas) izvērtējums;
- ietekmes izvērtējums.

Tehniskajā specifikācijā formulētie uzdevumi ļauj likumsakarīgi izvēlēties sekojošu pieeju sadalījumu, nosakot, kurā sadaļā kura pieeja ir primārā:

Īstenošanas izvērtējums	Ietekmes izvērtējums
1. Mērķu un uzraudzības rādītāju sasniegšana	5. Sniegums nacionālo un ES vides mērķu sasniegšanā
2. Teritoriālā analīze	6. Izmaksu efektivitāte un lietderība - veikto darbību sociāli ekonomisko ieguvumu un zaudējumu analīze
3. Izmaksu efektivitāte un lietderība - mērķu un uzraudzības rādītāju sniegums	7. Vides politikas ieviešanas prognozes un risku izvērtējums
4. Papildinātība ar citiem finansējuma avotiem	9. Investīciju vajadzības
8. Ieviešanas mehānismu efektivitāte	

Kaut gan katrā no uzdevumiem kāda no pieejām izvēlēta par primāro, novērtējuma gaitā nereti tika izmantotas abas pieejas, piemēram, izmaksu efektivitāte un lietderība, kā arī mērķu sasniegšanas līmenis, tika analizēti gan no īstenošanas efektivitātes, gan no ietekmes efektivitātes aspektiem.

Ietekmes izvērtējumā, saskaņā ar vadlīnijām, par centrālo jautājumu uzskatāms, vai aktivitāšu rezultātā gūtie ieguvumi atsver ieguldītās investīcijas? Atbildi pētījumā nodrošina pamatā divas vērtējuma asis:

- Aktivitāšu ieguldījums vides politikas mērķu sasniegšanā (6. un 8. sadaļa);
- Aktivitāšu kopuma izmaksu un ieguvumu analīze (7. sadaļa).

Vairums vides un dabas ieguvumu ir netieši jeb ārējie ieguvumi, tādēļ centrālā uzmanība izmaksu un ieguvumu analizē pievērsta šo ieguvumu monetizācijas metodoloģijām, lai iespējami precīzāk novērtētu ieguldījumu efektivitāti.

Tādēļ tika izvērtēti labāki pieejamie metodiskie materiāli šī uzdevuma veikšanai. Kā metodoloģiskais pamatdokuments izvēlēts "Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020, European Commission, 2014". Tas ietver detalizētu metodoloģisko informāciju trijās vides un dabas jomās: atkritumu saimniecība, ūdenssaimniecība un dabas aizsardzība. Tematiskās kontinuitātes līmenis vides jomās 2007.-2013.g. un 2014.-2020.g. ES fondu plānošanas periodos tika novērtēts kā pietiekoši augsts, lai 2007.-2013.g. perioda vērtēšanai varētu izmantot 2014.-2020.g. metodiskos vides izmaksu un ieguvumu materiālus.

Katrā no vides jomām specifisko metodoloģisko materiālu un datu avotu izvēle veikta, balstoties uz labāko pieejamo dokumentu analīzi, kā arī novērtēšanas gaitā izvērtējot konkrētās informācijas atbilstību vērtējamam lokālajam aspektam.

Katrā vides jomā pastāv vairākas pieejas ieguvumu novērtēšanai, kuru izvēli lielā mērā nosaka pieejamās informācijas apjoms un kvalitāte. Tādēļ metodoloģijā identificētas labākās metodoloģiskās alternatīvas, bet specifisko metožu gala izvēle balstīta uz pieejamo datu kvalitāti.

## PRIMĀRĀ IZPĒTE

Papildus sekundāro avotu un datu bāžu izpētei izvērtējumā izmantotas arī piemērotas primārās izpētes metodes.

Tika veiktas daļēji strukturētas intervijas ar iesaistītajiem projektu realizētājiem, to parstāvjiem (asociācijām) un atbilstošo vides un dabas jomu speciālistiem.

Tika veikta fokusgrupas diskusija, lai novērtētu iedzīvotāju izpratni par attieksmi saistībā ar ūdenssaimniecības sistēmas risinājumiem likumdošanai atbilstošu vides prasību nodrošināšanā.

Ar datu analīzes un interviju palīdzību tika veikta labās prakses piemēru izpēte.

Turpmāk metodoloģija izklāstīta strukturējumā atbilstoši tehniskajā specifikācijā minētajiem uzdevumiem.

## MĒRĶU UN UZRAUDZĪBAS RĀDĪTĀJU SASNIEGŠANA

*Kāds ir ES fondu 2007.-2013.gada aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu un uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenis un kādi ir sniegumu ietekmējošos faktorus (gadījumos, kad plānotie rezultāti atšķiras no sasniegtajiem)?*

Novērtējumā tiek analizēts, kāds ir ES fondu 2007.-2013.gada aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu un uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenis un kādi ir sniegumu ietekmējošie faktori gadījumos, kad plānotie rezultāti atšķiras no sasniegtajiem.

Sākumā izveidots intervences loģikas shematiskais kopsavilkums, attēlojot sasaisti starp atbilstošo EK Direktīvu prasībām, nacionālās politikas mērķiem, aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķiem un izvēlētajiem uzraudzības rādītājiem.

Visām TS norādītajām aktivitātēm identificēti sākotnēji uzstādītie mērķi Darbības programmās, darbības programmas papildinājumos un aktivitāšu/apakšaktivitāšu līmenī.

Visām TS norādītajām aktivitātēm/apakšaktivitātēm atlasīti atbilstošie Darbības programmas rādītāji - iznākuma un rezultātu rādītāji un pamatrādītāji. Vērtējums papildināts ar nacionālajā līmenī noteiktiem iznākuma, rezultāta, ietekmes un konteksta rādītājiem darbības programmai "Infrastruktūra un pakalpojumi" un horizontālās prioritātes "Ilgtspējīga attīstība" atbilstošajiem rādītājiem. Rādītāji apko-

poti pa TS norādītajām vides un dabas jomām. Informācija par minētajiem rādītājiem apkopota sadaļumā pa mērķa grupām un sasniegtajām vērtībām, balstoties uz noslēguma ziņojumu Eiropas Komisijai par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanu 2007.-2013.gada plānošanas periodā un ziņojuma pielikumu Nr 3. Atsevišķos gadījumos veikta datu atlase un apkopošana ES SFKF Vadības informācijas sistēmā 2007-2013.

Rezultāti analizēti trijās kategorijās:

Uzraudzības rādītāja gala vērtības nobīdes lielums pret mērķa vērtību	Analīzes veids
0-5%	Atšķirības tiek tikai identificētas
5-15%	Analizēti galvenie atšķirību iemesli
>15%	Iespējami precīza iemeslu identifikācija, nepieciešamības gadījumā vērtējot projektu līmenī

Uzraudzības rādītāja gala vērtības nobīdes lielums pret mērķa vērtību tiks vērtēts pēc sekojoša algoritma:

1. Primāri tiek vērtēti DP noteiktie rezultātu rādītāji. Sākotnējā uzraudzības rādītāju analīze liecina, ka dažādās vides jomās rādītāju sadalījums rezultātu un iznākuma rādītājos nav uzskatāms par metodoloģiski viendabīgu. Tādēļ tajās situācijās, ja aktivitātes/apakšaktivitātes mērķu sasniegšanu būtiskāk raksturo iznākuma rādītājs, tas ietverts padziļinātā noviržu izvērtējumā.
2. Kā pirmais noviržu skaidrojuma avots izmantoti situācijas raksturojumi Noslēguma ziņojumā Eiropas Komisijai par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanu 2007.-2013.gada plānošanas periodā un darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” aktuālās situācijas novērtējumā.
3. Nākamajā solī neatbilstību iemeslu novērtējumam izmantoti atbilstošo aktivitāšu/apakšaktivitāšu ieviešanas administratīvie pārstāvji VARAM.
4. Iegūtie rezultāti tika verificēti ar konkrēto vides un dabas jomu pārstāvju vērtējumu, ietverot gan atbalstīto projektu īstenotājus, gan tieši nesaistītus jomas pārstāvjus.

Rādītāju snieguma analīze izmantota aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu sasniegšanas līmeņa identificēšanā un interpretācijā. Taču šo mērķu sasniegšanas analīzē ietverti arī efektivitātes un teritoriālā sadalījuma aspekti, kā arī papildu rādītāju rezultāti ietekmes analīzē. Tādēļ rezumējums par aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu sasniegšanu pievienots beigās – sadaļā pie nacionālo un Eiropas Savienības vides mērķu sasniegšanas analīzes.

Atsevišķa analīzes sadaļa veltīta 2007-2013 periodā izvēlēto uzraudzības rādītāju lietderības un reprezentativitātes novērtējumam, izceļot tos rādītājus, kas nenodrošina pietiekošu informāciju, lai varētu izdarīt pamatotus secinājumus par aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu sasniegšanu. Analogiski aplūkoti 2014-2020 perioda izvēlētie uzraudzības rādītāji, lai identificētu, vai problēma jau ir novērsta, vai uzlabojumi paredzami arī pēc 2020. gada. Rādītāji, kas identificēti kā atbilstošāki pieejamie rādītāji, izvirzīti rekomendācijām, balstoties uz patreizējo un plānoto VARAM datu pieejamību.

## TERITORIĀLĀ ANALĪZE

*Kādas ir vides un dabas jomā veiktās investīcijas nacionālajā, reģionālajā, pašvaldību un to teritoriālo vienību (pilsētas, novadi, kā arī pagasti) griezumā, ietverot investīciju kartējumu? Kādas ir investīcijas pa ūdenssaimniecību aglomerācijām un atkritumu apsaimniekošanas reģioniem?*

Analīze veikta, balstoties uz datu grupēšanu trijās dimensijās -joma, teritorija un analizējamais rādītājs.

Analīzes gaitā tika identificēti, ka nav lietderīgi visāmdabas un vies jomām piemērot vienādu teritoriju un analizējamo rādītāju griezumus, izņemot attiecībā uz kopējo ieguldījumu teritoriālo sadalījumu. Atkarībā no analīzes specifikas un pieejamiem datiem papildus tika analizēti efektivitātes rādītāji, kas balstīti uz uzraudzības rādītāju attiecināšanu pret ieguldījumiem, kā arī dalījumā pēc finansējumu saņēmēju veida (piem., ūdenssaimniecības aglomerācijas lielums).

Balstoties uz datu pieejamību un apstrādājamību attiecībā uz uzraudzības rādītāju snieguma teritoriālo sadalījumu, un Pasūtītājā norādēm, tiks izvērtēta iespēja, kādā mērā teritoriālo finanšu analīzi iespējams papildināt ar teritoriālo rezultātu analīzi, kas ietilpināma šajā vai 2. nodaļā.

Ņemot vērā, ka bez projektu rādītājiem un summām, kas ir norādītas EK ziņojuma 3. pielikumā, projektiem tika īstenotas vēl daudzas citas aktivitātes, kuras nav bijušas kā rādītāju parametri, piemēram, uzbūvēto jauno ūdensapgādes tīklu garums. Līdz ar to veidojama rādītāju izlase, kas korekti attiecināma uz analizējamo investīciju apjomu. Identificējamās teritoriālās vienības, kur investīciju apjoms uz rādītāju sniegumu būtiski atšķiras no vidējiem rādītājiem un analizējami būtiskākie iemesli.

Investīciju un rezultātu teritoriālie dati tiks veidoti arī kartes formātā. Tas, cik no visiem augstāk uzskaitītajiem tabulārajiem formātiem atainojami arī kartes formā novērtējuma gaitā tiks saskaņots ar Pasūtītāju.

Vairāku pašvaldību kopējos projektos problemātiski bija izdalīt ietekmes sadalījuma proporcijas, tādēļ ieguldījumu sadalījumā ievērots vienlīdzīgu proporciju sadalījuma princips.

## IZMAKSU EFEKTIVITĀTE UN LIETDERĪBA - MĒRĶU UN UZRAUDZĪBAS RĀDĪTĀJU SNIEGUMS

*Kāda ir ES fondu 2007.-2013.gada aktivitāšu/apakšaktivitāšu izmaksu efektivitāte un lietderība (novērtējot aktivitātes un apakšaktivitātes atsevišķi un kur iespējams, kopā vai grupējot pēc papildinātības principa) balstoties uz datiem par aktivitāšu un apakšaktivitāšu mērķiem un uzraudzības rādītājiem?*

Izmaksu efektivitātes un lietderības vērtējums tika balstīts uz analīzi par ieguvumiem un sasniegtajiem rezultātiem pret veiktajiem ieguldījumiem.

ES fondu 2007.-2013.gada aktivitāšu/apakšaktivitāšu izmaksu efektivitāte un lietderība vērtēta no vairākiem aspektiem:

- Rezultāti pret investīcijām ES līmenī - salīdzinājums ar citu valstu rezultātiem
- Rezultāti pret investīcijām nacionālajā līmenī - salīdzinājums starp Latvijas teritoriālajām vienībām
- Faktiskās situācijas atšķirības no plānotā - uzraudzības un finanšu rādītāju salīdzinājums, vērtējot faktiskās situācijas atšķirības no plānotā

### 1. Uzraudzības rādītāji pret finanšu rādītājiem

Katrai TS noteiktajai aktivitātei/apakšaktivitātei izvēlēts raksturojošākais uzraudzības rādītāju sniegums un salīdzināts ar ES finansējuma piesaistes efektivitāti – vai par plānotiem ieguldījumiem sasniegti labāki vai sliktāki rezultāti un vai plānotie rezultāti sasniegti ar lielākiem vai mazākiem ieguldījumiem, nekā sākotnēji plānots.

### 2. Relatīvais sniegums ES kontekstā

Latvijas rādītāji tika salīdzināti ar citu valstu ES fondu apguves rādītājiem, kur bija pieejama atbilstoša informācija.

*Galvenie datu avoti:*

Darbības programma “Infrastruktūra un pakalpojumi”;

Noslēguma ziņojums Eiropas Komisijai par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanu 2007.-2013.gada plānošanas periodā;

Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013. Environment, COWI, Milieu and CSIL, 2016;

VIS.

## PAPILDINĀTĪBA AR CITIEM FINANSĒJUMA AVOTIEM

*Kāds ir ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda investīciju devums un papildinātība ar citiem finansējuma avotiem (piemēram, valsts un pašvaldību budžets, ES finanšu instrumenti u.c. finansējuma avoti)?*

Vērtējumu par papildinātību ar citiem finansējuma avotiem veidoja trīs novērtējuma bloki:

- papildinātība Programmas ietvaros ar citām apakšaktivitātēm;
- papildinātība ar citiem finanšu instrumentiem atbilstošajā periodā;
- papildinātība ar valsts un pašvaldību budžeta ieguldījumiem.

Pirmais un otrais bloks balstīts uz citu finanšu instrumentu dokumentācijas analīzi, kā arī 2013. g. sagatavoto dubultfinansējuma novērtēšanas matricu, kas pārbaudīta un aktualizēta, veicot citu finanšu instrumentu atskaišu dokumentācijas skrīningu. Informācija iegūta arī no citiem avotiem, piem. noslēguma ziņojuma Eiropas Komisijai par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanu 2007.-2013.gada plānošanas periodā. Ņemot vērā plānošanas periodā rūpīgi veiktās aktivitātes dubultfinansējuma novērtēšanai, vērtēšanas ietvaros netika analizēta iespējamā pārklāšanās, bet gan tikai savstarpējā papildinātība.

Trešā bloka vērtējums balstīts uz tā līdzfinansējuma analīzi, kas būtiski pārsniedz minimāli noteiktās prasības.<sup>1</sup>

## SNIEGUMS NACIONĀLO UN ES VIDES MĒRĶU SASNIEGŠANĀ

*Kāds ir 2007.-2013.gada aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu un uzraudzības rādītāju sniegumus vides un dabas jomas normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos noteikto mērķu un rādītāju sasniegšanā un ES direktīvu prasību ieviešanā attiecīgajās vides jomās?*

Pirmajā posmā katrai jomai precizēts normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos noteikto mērķu un rādītāju, kā arī ES direktīvu prasību saraksts. Tas veikts ar dokumentu analīzes metodi, nepieciešamības gadījumā izmantojot ekspertu vai VARAM kompetento speciālistu interviju vērtējumus, lai atsijātu mērķus/apakšmērķus, rādītājus un ES direktīvu prasības vērtēšanai atbilstošajā tematiskajā un detalizācijas līmenī.

Nākamajā posmā analizētas tās apakšjomas, kurās programmas uzraudzības rādītāji (kas analizēti novērtējuma 1.daļā) ir tiešā veidā skaitliski salīdzināmi ar nacionālajā un ES līmenī identificētajiem rādītājiem.

Kad esošie rādītāji neļauj izdarīt secinājumus par DP sniegumu politiku mērķu sasniegšanā, tad atbilstošu datu pieejamības gadījumā veidoti pārejas aprēķini, balstoties uz ekspertu izvēlētajiem apsvērumiem, ja DP un politiku uzraudzības rādītāji nav tiešā veidā salīdzināmi.

<sup>1</sup> Faktiskie analīzes rezultāti uzrādīja, ka nozīmīga papildinātība vērojama tikai 2. blokā – attiecībā uz citiem finanšu instrumentiem, kā arī sākotnējā metodoloģijā neidentificētā papildinātība ar privātajiem ieguldījumiem.

Izmantojamo avotu saraksts saskaņā ar TS<sup>2</sup>:

- Vides politikas pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam;
- Vides politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam;
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam;
- Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni 2009. – 2015.gadam;
- Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni 2016. – 2021.gadam, t.sk., plūdu riska pārvaldības plāni);
- Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam;
- Latvijas Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes;
- Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013. gadam;
- Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma (1999);
- Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas stratēģija;
- Vides saziņas un izglītības stratēģija un rīcības programma (2001);
- Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālā programma 2008.-2015.gadam;
- Valsts civilās aizsardzības plāns (2006);
- Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas stratēģija Latvijai, 1998.-2010.;
- Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns, 2006.-2012;
- Reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni;
- Vides monitoringa programma;
- Padomes regula (EK) Nr.1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999;
- Komisijas regula (EK) Nr.1828/2006 kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006;

---

<sup>2</sup> No esošā saraksta izvēlēti tie dokumenti, kas novērtējuma gaitā tika identificēti kā atbilstoši katrai aplūkojamai dabas un vides jomai, kā arī papildināti ar citiem dokumentiem, kas skar specifiskās jomas.

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1301/2013 (2013. gada 17. decembris) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un īpašiem noteikumiem attiecībā uz mērķi "Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai" un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1080/2006;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1300/2013 (2013. gada 17. decembris) par Kohēzijas fondu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1084/2006
- Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 480/2014 (2014. gada 3. marts), ar kuru papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu;
- Padomes Direktīva 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu;
- Padomes Direktīva 98/83/EK par dzeramā ūdens kvalitāti;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (Ūdens struktūrdirektīva);
- Baltijas jūras vides aizsardzības konvencija (Helsinku konvencija);
- Riodežaneiro konvencija;
- Vašingtonas konvencija;
- Eiropas Padomes 1996. gada 24. septembra direktīva 96/61/EC par integrētu piesārņojuma novēršanu un kontroli;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību (2007. gada 23. oktobris);
- Padomes Direktīva par atkritumiem 2006/12/EK (2006. gada 5. aprīlis);
- Padomes Direktīva 91/689/EEK (1991. gada 12. decembris) par bīstamajiem atkritumiem;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 94/62/EK (1994. gada 20. decembris) par iepakojumu un izlietoto iepakojumu;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/96/EK (2003. gada 27. janvāris) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/76/EK (2000. gada 4. decembris) par atkritumu sadedzināšanu;
- Padomes Direktīva 1999/31/EK (1999. gada 26. aprīlis) par atkritumu poligoniem;
- Padomes direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību;
- Padomes direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību;
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2000/60/EK (2000.gada 23.oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (Ūdens struktūrdirektīva 2000/60/EK);
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2008/56/EK (2008.gada 17.jūnija), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā;

- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2006/118/EK (2006.gada 12.decembris) par grunt-sūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos;
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2008/105/EK (2008.gada 16.decembris) par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā;
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2013/39/ES (2013.gada 12.augusts), ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK un Direktīvu 2008/105/EK attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu politikas jomā;
- Komisijas direktīva 2009/90/EK (2009.gada 31.jūlijs), ar ko atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai 2000/60/EK nosaka tehniskās specifikācijas ūdens stāvokļa ķīmiskajām analīzēm un monitoringam;
- Padomes direktīva 98/83/EK (1998.gada 3.novembris) par dzeramā ūdens kvalitāti;
- Padomes direktīva 91/271/EEK (1991.gada 21.maijs) par komunālo notekūdeņu attīrīšanu;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 23.oktobra direktīva 2007/60/EK par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību;
- Padomes 1991.gada 12.decembra direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti ;
- Padomes direktīva 2013/59/Euratom (2013.gada 5.decembris), ar ko nosaka drošības pamatstandartus aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajiem draudiem un atceļ Direktīvu 89/618/Euratom, Direktīvu 90/641/Euratom, Direktīvu 96/29/Euratom, Direktīvu 97/43/Euratom un Direktīvu 2003/122/Euratom;
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2008/50/EK (2008.gada 21.maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropā;
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2004/107/EK (2004.gada 15.decembris) par arsēnu, kadmiju, dzīvsudrabu, niķeli un policikliskiem aromātiskiem ogleņūdeņražiem apkārtējā gaisā;
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2008/56/EK (2008.gada 17.jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā, izpildi monitoringa jomā;
- Padomes direktīva 2013/59/Euratom (2013.gada 5.decembris), ar ko nosaka drošības pamatstandartus aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajiem draudiem un atceļ Direktīvu 89/618/Euratom, Direktīvu 90/641/Euratom, Direktīvu 96/29/Euratom, Direktīvu 97/43/Euratom un Direktīvu 2003/122/Euratom;
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2010/75/EK (2010.gada 24.novembris) par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole);
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2012/18/ES (2012.gada 4.jūlijs) par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību, ar kuru groza un vēlāk atceļ Padomes direktīvu 96/82/EK;
- Vides aizsardzības likums.
- U.c.



## IZMAKSU EFEKTIVITĀTE UN LIETDERĪBA - VEIKTO DARBĪBU SOCIĀLI EKONOMISKO IEGUVUMU UN ZAUDĒJUMU ANALĪZE

*Kāda ir ES fondu 2007.-2013.gada aktivitāšu/apakšaktivitāšu ietvaros veikto darbību izmaksas un lietderība, kā arī sociāli-ekonomisko ieguvumi un zaudējumi, ņemot vērā 2007.-2013.gada aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu un uzraudzības rādītāju sniegumu un ES direktīvu prasību un vides un dabas jomas normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos noteikto mērķu un rādītāju sasniegšanu?*

### Vispārīgie metodoloģijas un datu avotu aspekti

Vērtējuma metodoloģija balstīta uz EK un FM rekomendācijām, kā arī uz citām starptautiski atzītām rekomendācijām saistībā ar sociāli ekonomisko ieguvumu un zaudējumu analīzi. Metodoloģija ietver klasiskos IIA aspektus – izmaksu un ieguvumu diskontēšanu, finanšu ieņēmumu un izdevumu transformāciju ekonomiskajos ieņēmumos un izdevumos, lai novērstu ieguvumu vai zaudējumu pārneses starp sabiedrības grupām dubulto uzskaiti, u.c.

Iespēju robežās kā primārās pieejas izmantotas sekojošas:

- *kontrfaktuālā analīze, vērtējot, kādas izmaiņas notikušas, salīdzinot ar situāciju bez realizētajām aktivitātēm;*
- *sākotnēji plānotās ietekmes nodalīšana no reālās, lai identificētu gan programmas plānošanas, gan ieviešanas efektivitāti.*

Ņemot to vērā, vērtēšanā izmantotas gan uz 2007.-2013.g. attiecināmās vadlīnijas, gan vēlākas, kas ietver uzlabotu metodoloģiju un aktuālākus bāzes datus:

- Metodiskie norādījumi izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai, Jaunais plānošanas periods 2007.—2013. Metodiskie darba dokumenti, EK, 2006;
- Konversijas faktori Latvijā izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai ES fondu 2007.-2013. gada plānošanas perioda projektiem, FM, 2013;
- Makroekonomiskie pieņēmumi Latvijā izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai ES fondu 2007.-2013. gada plānošanas perioda projektiem, FM, 2013;
- Tematiskās vadlīnijas tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrādei (VARAM)
- Guide to cost-benefit analysis of investment projects (Structural Fund-ERDF, Cohesion Fund and ISPA), Prepared for: Evaluation Unit DG Regional Policy European Commission, EK, 1999;
- Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020, EK, 2014

Aktivitāšu ievaros veikto darbību izmaksas balstītas uz ES fondu finansējuma un līdzfinansējuma datu uzskaiti, kas papildināta ar projektu īstenotāju datiem par darbības un uzturēšanas izmaksām. Šīs izmaksas papildinātas ar citām sociāli ekonomiskajām izmaksām sabiedrībai.

Izmaksu un ieguvumu analīze balstīta uz vides ieguvumu analīzē praksē plaši lietotajām monetārās novērtēšanas metodēm, kas nepieciešamības gadījumā papildinātas ar nemonetārajām, jeb aprakstošajām ietekmes metodēm.

Visi vispārīgie izmaksu ieguvumu analīzes metodoloģiskie pieņēmumi attiecībā uz ieguvumu un izmaksu kategorijām, diskontēšanas likmēm, vērtējamo periodu, importa nodokļiem un citiem aspektiem, primāri balstīti uz EK vadlīnijām<sup>3</sup> un CSB datiem, ja vien projektu dokumentācijā vai FM norādēs nav identificēti specifiski apstākļi, kas piemērojami konkrētajai situācijai.

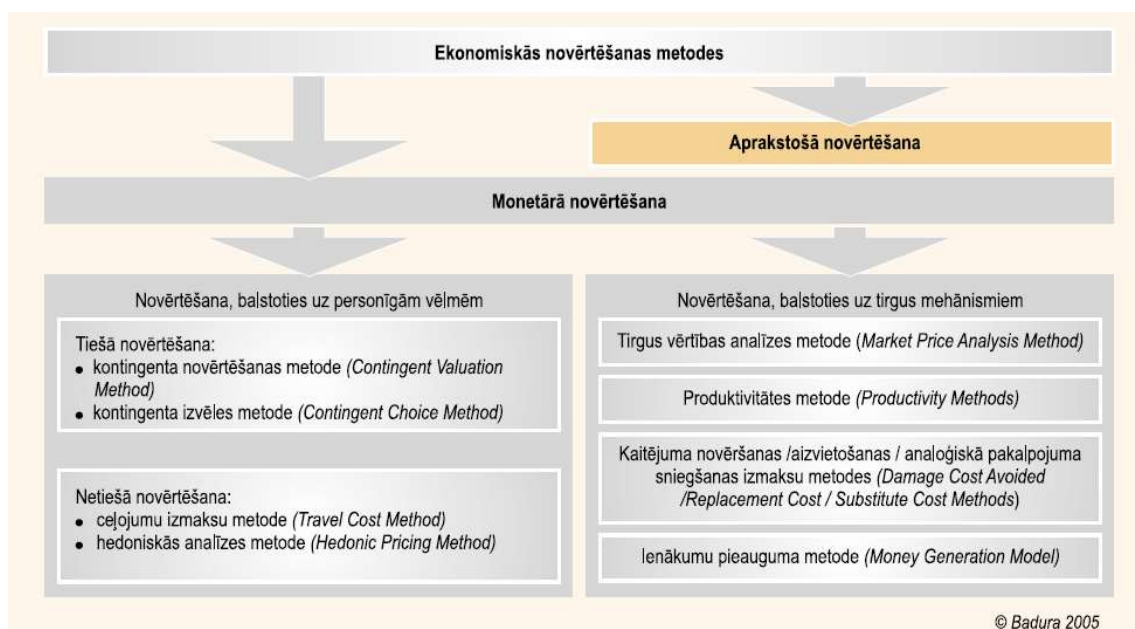
<sup>3</sup> Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects Economical Appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020, European Commission, 2014

Zemāk izklāstīts galveno pielietoto metožu apraksts, kas pētījumā izmantotas vai nu veicot primāro analīzi vai ar ieguvumu pārneses metodi izmantojot iepriekš veikto pētījumu rezultātus.

Pēc tam tabulās apkopotas tipiskās izdevumu un ekonomisko ieguvumu pozīcijas un alternatīvās vērtēšanas metodes, balstoties uz rekomendācijām vadlīnijās.<sup>4</sup> Šīs pozīcijas izmantotas par pamatu ietekmju identifikācijai un aprēķiniem. Taču praksē ne visiem rekomendētajiem rādītājiem bija iespējams nodrošināt atbilstošus kvantitatīvos datus izmaksu ieguvumu analīzes veikšanai. Šajos gadījumos izmantots ļoti vispārināts vērtējums vai arī konkrētais aspekts nav ietverts kvantitatīvajā izmaksu un ieguvumu analīzē. Tam pievienots vērtējums par potenciāli atbilstošākajiem informācijas avotiem katrā pozīcijā un metodē. Vairumā pozīciju iespējamas vairākas alternatīvās vai papildinošās vērtēšanas metodes, turklāt, tās var dot ievērojami atšķirīgus vērtējumus. Tādēļ zemāk uzskaitītās rekomendētās metodes katra specifiskā ieguvuma vērtēšanā izmantota kā tipiskā prakse, taču lēmums par konkrētas metodes pielietošanu noteikts balstoties uz divu faktoru mijiedarbību:

- ieguvuma vai novērstā zaudējuma raksturs, primāri izvēloties hipotētisko salīdzināmo situāciju, kas ir vistuvāk reālajai situācijai
- apkopoto ieejas datu pieejamība, kvalitāte un atbilstība.

**Attēls Nr.1. Ekonomiskās novērtēšanas metožu klasifikācija**



Avots: Dr. Markus Leibenaths, Marianne Badura, Natura, 2000 teritoriju ekonomiskās novērtēšanas rokasgrāmata, BEF, 2005

Tabulā atainots metožu raksturojums, balstoties uz minētajā avotā sniegto terminoloģiju latviski un metožu aprakstiem.

**Tabula Nr.1. Tipisko izmantojamo ekonomiskās novērtēšanas metožu apraksts**

<sup>4</sup> Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects Economical Appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020, European Commission, 2014

Metode	Apraksts
<b>Kontingenta novērtēšana</b>	Metode balstīta uz raksturojošās izlases aptauju, kuras laikā cilvēkiem jautā par viņu gatavību maksāt par sabiedrisku labumu vai gatavību pieņemt kompensāciju par sabiedriskā labuma zaudējumu. Šīs preces nav iegādājamas reālajā tirgū, bet rūpīgi strukturētā hipotētiskajā tirgū.
<b>Kontingenta novērtēšana</b>	Līdzīga iepriekšējai, bet cilvēkiem jautā par viņu gatavību maksāt par sabiedrisku labumu vai gatavību pieņemt kompensāciju par sabiedriskā labuma zaudējumu.
<b>Ceļojumu izmaksas</b>	Metode izmanto pastāvošos tirgus, lai novērtētu vides labuma vērtību cilvēka acīs, pamatojoties uz to, cik daudz iztērē laiku ceļošanai un kādi ir ceļojuma izdevumi. Šī metode ir plaši pielietota, lai novērtētu ieguvumus no rekreācijas iespējām, kuras nodrošina ekosistēmas un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.
<b>Hedoniskā analīze</b>	Metode tiek pielietota ar vides kvalitāti vai ar vides nodrošināto labumu ekonomisko vērtību noteikšanai, vērtējot, kā tie ietekmē tirgus cenas. Tiek izmantots pastāvošais tirgus, piemēram, nekustamā īpašuma vai darba spēka tirgus. Pamatā ir pieņēmums, ka tie atspoguļo ieguvumu kopumu un daļa no tiem ir saistīti ar vides labumu (konstruētā tirgus cenas).
<b>Tirgus cenas analīzes</b>	Metode atspoguļo cilvēku gatavību maksāt par izmaksām un ieguvumiem. Ražotāja un patērētāja pārpalikumu noteikšana ir standarta metode, lai noteiktu izmantošanas vērtību tirgū esošajiem resursiem. Ražotāja un patērētāja pārpalikumu summa ir kopējiem tīrie ekonomiskie ieguvumi vai ekonomisko pārpalikumi.
<b>Produktivitātes analīze</b>	Metode novērtē dabas resursu vai ekoloģisko funkciju vērtību saistībā ar ekonomiskās aktivitātes izmaiņām, modelējot resursu vai funkciju ieguldījumu ekonomiskās produkcijas ražošanā.
<b>Kaitējuma izmaksu novērtēšana</b>	Kaitējuma izmaksu novērtēšanas metode aizvietošanas izmaksu metode un alternatīvā pakalpojuma sniegšanas izmaksu metode ir savstarpēji saistītās metodes. Tās novērtē ekosistēmas nodrošināto pakalpojumu vērtību, pamatojoties vai nu uz kaitējuma novērtēšanas izmaksām, saglabājot ekoloģisko funkciju, vai nu uz ekosistēmas nodrošināto pakalpojumu aizvietošanas izmaksām, vai nu uz alternatīvā pakalpojuma sniegšanas izmaksām. Aizvietošanas izmaksu un alternatīvās nodrošināšanas izmaksu metodes var pielietot ar izmantošanu nesaistīto ieguvumu novērtēšanai.
<b>Ienākumu pieauguma modelis</b>	Modeli izmanto ekonomisko ieguvumu no vērtēšanai vietējai ekonomikai. Sākotnēji modelis pārsvarā tika izmantots ekonomisko ieguvumu vērtēšanai, kas ir saistīti ar tūristu izdevumiem no citiem reģioniem. Tas vēlāk tika plašināts, lai ņemtu vērā ekonomiskos efektus no valsts pārvaldes izdevumiem algām u.c. aspektiem.

Metodes, kas balstītas uz cilvēku gatavību maksāt par vides ieguvumiem, mēdz tikt kritizētas par neadekvātu ieguvumu atspoguļojumu, kas pārsvarā balstīts nepietiekošās iedzīvotāju zināšanās par visiem vides un ekosistēmu pakalpojumu ieguvumiem un to apjomu.

Šo metožu īstenošana ir resursietilpīga un šī pētījuma ietvaros to nav iespējams veikt visu īstenoto apakšaktivitāšu būtiskāko ietekmju identificēšanai, taču tika izmantoti vērtējumi no iepriekš veiktiem pētījumiem.

Tādēļ pētījuma gaitā vairāk priekšroka dota tādām metodēm, kā kaitējuma izmaksu novērtēšanas metode, aizvietošanas izmaksu metode, alternatīvā pakalpojuma sniegšanas izmaksu metode un tml.

Ņemot vērā plašo pētāmo ietekmju loku, vairākkārt izmantota ieguvumu pārneses metodi, kas balstīta analogiju metožu principos. Tas nozīmē, ka augstāk minētās metodes netiek pielietotas ar primārajiem datiem, bet gan izvērtējot iespējas pielāgot jau iepriekš veiktus plašāku pētījumu rezultātus.

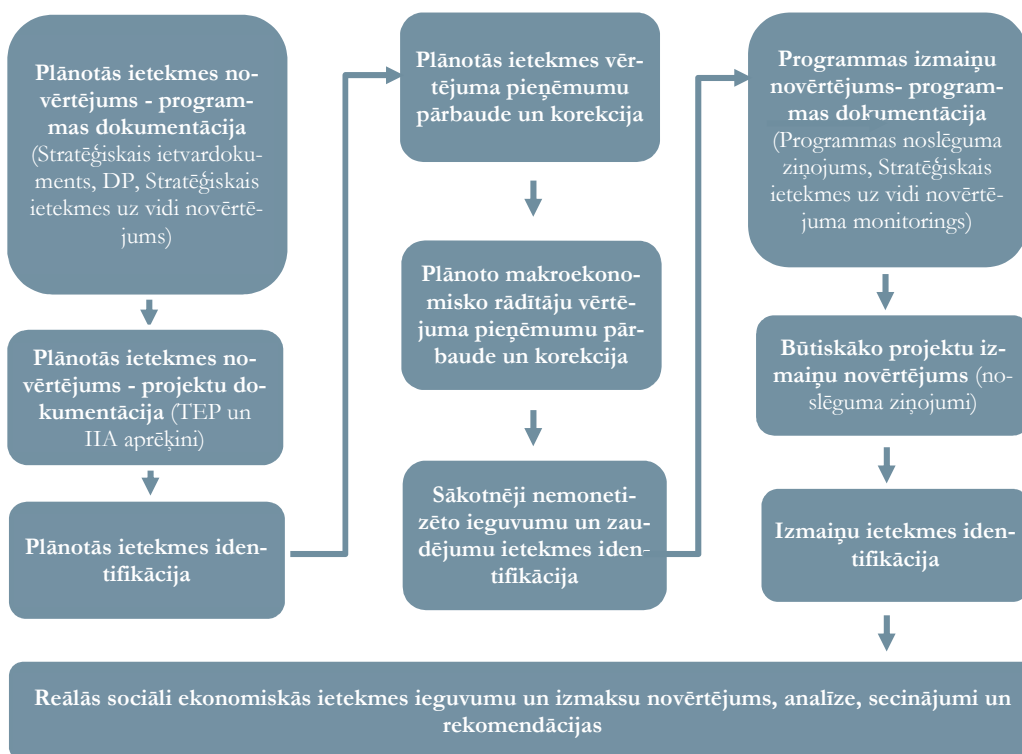
Lai precīzāk identificētu plānotās ietekmes reālo īstenošanos, primāri vērtētas pieejas un metodes, kas izmantotas programmas un konkrēto projektu plānošanā, izvērtējot būtisko ietekmes faktoru pamatotību un plānoto makroekonomisko pieņēmumu atbilstību reālajiem.

Tad izvērtēta tipisko ieguvumu un izmaksu piemērojamība konkrēto vides un dabas jomu un apakšaktivitāšu vērtēšanai, nosakot, vai sākotnējā plānotajā ietekmes vērtējumā nepieciešami papildu ietekmju vērtējumi.

Pēc tam veiktas ietekmes vērtējuma korekcijas saistībā ar aktivitāšu rezultātu izmaiņām attiecībā pret plānoto.

Apkopojot reālos sociāli ekonomisko ieguvumus un zaudējumus, analizēta efektivitāte un lietderība – vai gūtie ieguvumi atsver veiktās investīcijas un kādi ir ieguvumi salīdzinājumā ar sākotnēji plānotajiem. Ekonomiskās efektivitātes interpretācijā ņemts vērā aktivitāšu/apakšaktivitāšu mērķu un uzraudzības rādītāju sniegums, ES direktīvu prasības un vides un dabas jomas normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos noteikto mērķu un rādītāju sasniegšana. Būtiska loma valsts uzņemto vides politikas saistību un ieviešanas efektivitātes analīzei ir tajos gadījumos, kad efektivitātes rādītāji ir zemi un/vai politikas uzraudzības rādītāju sniegums ir zems.

**Attēls Nr.2. Sociāli ekonomisko ieguvumu un zaudējumu analīzes algoritms**



## Ūdenssaimniecība

3.4.1.1. aktivitāte “Ūdenssaimniecības attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000”

3.5.1.1. aktivitāte “Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000”

Abām apakšaktivitātēm piemērojama līdzvērtīga metodoloģija. Atšķirības izpaužas ietekmes datos.

## Galvenās izmaksu pozīcijas

Izmaksu veids	Izmaksas	Metodes	Avoti
<b>Investīciju izmaksas</b>	Projektu investīciju izmaksas	Tiešā projekta investīciju uzskaitē	VIS apkopotie dati par veiktajām investīcijām apakšaktivitātē
<b>Darbības un uzturēšanas izmaksas</b>	Fiksētās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati izlases kopai
	Mainīgās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati izlases kopai
<b>Netiešās izmaksas sabiedrībai</b>	Negatīvā ietekme uz vidi	SEG ēnas cena	1. Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati par papildu enerģijas patēriņu 2. SEG emisiju un cenu pētījumi: VARAM SEG inventarizācijas dati MK noteikumi par Siltumnīcefekta gāzu emisijas faktoriem SEG aktuālās tirgus cenas - <a href="https://markets.businessinsider.com/commodities/co2-emissionsrechte">https://markets.businessinsider.com/commodities/co2-emissionsrechte</a>
	Sabiedriskie traucējumi projektu īstenošanas laikā	Ietekme netika identificēta	

## Galvenās ieguvumu pozīcijas

Ietekme	Veids	Izmantotās metodes	Avoti
<b>Palielināta dzeramā ūdens piegādes un / vai kanalizācijas pakalpojumu pieejamība</b>	Tieša	Netika identificēta kvantificējama ietekme, aprakstīta kvalitatīvi	
<b>Uzlabota ūdens avotu uzturamība un ūdens piegādes pakalpojumi</b>	Tieša	Netika identificēta kvantificējama ietekme, aprakstīta kvalitatīvi	
<b>Uzlabota dzeramā ūdens kvalitāte</b>	Tieša	1. Novērtēšanas uzvedība (novērtētās pašnodrošinājuma investīciju un uzturēšanas izmaksas)	TEP dati, balstoties uz alternatīvas dzeramā ūdens iegādes novērtšanu
<b>Uzlabota virszemes ūdensobjektu kvalitāte un ekosistēmu pakalpojumu saglabāšana</b>	Tieša	1. Novērtētie vides zaudējumi balstoties uz gatavību maksāt 2. Novērtētie zaudējumi, neizmantojot nākamo lētāko alternatīvu analogiskam vides piesārņojuma samazinājumam 3. Novērtētie zaudējumi, balstoties uz slāpekļa un fosfora ēnu cenām (Salīdzinot aprēķinus pēc trijām metodēm, pirmā izvēlēta kā precīzākā atbilstoši Latvijas situācijai)	Benefits of mitigating eutrophication Background Paper Havsoch vattenmyndighetens rapport 2013, HELCOM Baltic Sea Action Plan Författare Gren I.M., Jonzon Y., Lindqvist M., Cost of nutrient reductions to the Baltic Sea - technical report, 2008 María Molinos-Senante, corresponding author 1 Francesc Hernández-Sancho, 1 Ramón Sala-Garrido, 2 and Manel Garrido-Base, Economic Feasibility Study for Phosphorus Recovery Processes, Ambio. 2011 Jun; 40(4): 408–416; Sander de Bruyn et.al. Shadow Prices Handbook Valuation and weighting of emissions and environmental impacts Report Delft, March 2010
<b>Resursu izmaksu ietaupījums (ūdens saglabāts cietiem mērķiem)</b>	Tieša	Ražošanas ilgtermiņa marginālās izmaksas	1. Zudumu samazinājumi un ekonomiskie ieguvumi ūdensapgādes uzņēmumiem (projektu pieteikumu datu izlase)
<b>Ietekme uz veselību</b>	Netieša	Ietverta alternatīva dzeramā ūdens iegādes aprēķinā un peldvietu kvalitātes uzlabojumu aprēķinā	TEP dati
<b>Sastrēgumu ietaupījumi, pateicoties uzlabotai lietus ūdens kanalizācijai</b>	Netieša	Netika identificēta ietekme, ko būtu iespējams pamatot kvantificēt, nodalot no citu aktivitāšu ietekmēm	
<b>Siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaiņas</b>	Netieša	SEG ēnas cena	1. Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati par papildu enerģijas patēriņu 2. SEG emisiju un cenu pētījumi: VARAM SEG inventarizācijas dati MK noteikumi par Siltumnīcefekta gāzu emisijas faktoriem

Ietekme	Veids	Izmantotās metodes	Avoti
			SEG aktuālās tirgus cenas - <a href="https://markets.businessinsider.com/commodities/co2-emissionsrechte">https://markets.businessinsider.com/commodities/co2-emissionsrechte</a>

## Atkritumu apsaimniekošana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana

3.5.1.2.1. *apakšaktivitāte "Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija"*

3.5.1.2.2. *apakšaktivitāte "Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība"*

3.5.1.2.3. *apakšaktivitāte "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība"*

### Galvenās izmaksu pozīcijas

Izmaksu veids	Izmaksas	Metodes	Avoti
<b>Investīciju izmaksas</b>	Projektu investīciju izmaksas	Tiešā projekta investīciju uzskaitē	VIS apkopotie dati par veiktajām investīcijām apakšaktivitātē
<b>Darbības un uzturēšanas izmaksas</b>	Fiksētās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati
	Mainīgās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati
<b>Netiešās izmaksas sabiedrībai</b>	Negatīvā ietekme uz vidi	SEG ēnas cena vai cita, ja attiecināms	1. Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati par papildu enerģijas patēriņu 2. SEG emisiju un cenu pētījumi
	Sabiedriskie traucējumi projektu īstenošanas laikā	Laika zaudējumi	1. Projektu īstenošanu dati

### Galvenās ieguvumu pozīcijas

Ietekme	Veids	Metodes	Avoti
<b>Resursu ietaupījums: novērstā atkritumu noglabāšana poligonā</b>	Tieša	1. Ilgtermiņa marginālās izmaksas noglabāšanai poligonā	1.1. Noteiktie tarifi (vidējie rādītāji) 1.2. Projektu pieteikumi, noslēguma ziņojumi un cita atskaišu informācija atkritumu noglabāšanas pašizmaksas situācijā bez projekta 1.3. VARAM apkopotie dati 1.4. Pētījumi (EK pētījums Costs for Municipal Waste Management in the EU, u.c.)
<b>Resursu ietaupījums: pārstrādājamo materiālu atguve un komposta gatavošana</b>		1. Tirgus cenas 2. Cenas uz robežas 3. Ilgtermiņa marginālās izmaksas noglabāšanai poligonā	1.1. Projektu pieteikumi un atskaites 1.2. Eurostat, CSB 2.1. EK IIA vadlīniju vidējie koeficienti pārējai uz cenām uz robežas 2.2. CSB dati par eksportu un importu 3.1. Pētījumi par komposta gatavošanu
<b>Resursu ietaupījums: enerģijas atguve</b>	Tieša	1. Ilgtermiņa marginālās izmaksas aizvietotai enerģijai	1. Pētījumi par poligonu metāna sadedzināšanas ieguvumiem
<b>Vizuālie traucējumi, troksnis, smakas</b>	Netieša	1. Hedonisko cenu metode 2. Norādītās preferences	1. Nekustamo īpašumu cenu izmaiņas (tirgus pārskati, sludinājumi, aģentu ekspertvērtējums) 2. Pētījumi par ietekmes monetizāciju citur
<b>Izmaiņas SEG emisijās</b>	Netieša	SEG ēnas cena	1. Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati 2. Pētījumi par tipiskajām emisijām ('EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook') 2. SEG cenu pētījumi
<b>Veselības un vides apdraudējums</b>	Netieša	Piesārņotāju ēnas cena	1. Ūdensobjektu kvalitātes novērtējumi 2. Projektu pieteikumu un noslēgumu ziņojumi 3. Projektu īstenošanu un VARAM pakļautības iestāžu aktuālie piesārņojuma monitoringa dati 4. Pētījumi par ietekmes monetizāciju (emisijām gaisā – Impact Assessment on the review of the National Emission Ceilings Directive 186, citu valstu pieredze-Lielbritānijas DEFRA iegūtie rezultāti u.c. materiāli, izmantojot transfera metodi

Citu valstu pētījumu pieredze liecina, ka korektāka pamatojuma dēļ lietderīga var būt kombinētā ūdenssaimniecības, atkritumu apsaimniekošanas un piesārņojuma novēršanas projektu ietekmes vērtēšana uz ūdensobjektu kvalitātes uzlabojumiem. Tādēļ šāda iespēja tiks izvērtēta pētījuma īstenošanas gaitā.

Konkrētās vērtēšanas metodes no rekomendētajām alternatīvām tiks izvēlētas atkarībā no pieejamās ieejas informācijas kvalitātes un ietekmes potenciālā nozīmīguma.

Optimālais rezultātu apkopošanas un attēlošanas detalizētības līmenis pa apakšaktivitātēm vai smalkāk, tiks izvēlēts pētījuma gaitā atkarībā no pieejamo datu un iegūto rezultātu specifikas.

### Pielāgošanās klimata pārmaiņām

3.4.1.5.1. *apakšaktivitāte “Plūdu risku samazināšana grūti prognozējamu vižņu-ledus parādību gadījumos”*

3.4.1.5.2. *apakšaktivitāte “Hidrotehnisko būvju rekonstrukcija plūdu draudu risku novēršanai un samazināšanai”*

### Galvenās izmaksu pozīcijas

Izmaksu veids	Izmaksas	Metodes	Avoti
<b>Investīciju izmaksas</b>	Projektu investīciju izmaksas	Tiešā projekta investīciju uzskaitē	VIS apkopotie dati par veiktajām investīcijām apakšaktivitātē
<b>Darbības un uzturēšanas izmaksas</b>	Fiksētās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati
	Mainīgās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati
<b>Netiešās izmaksas sabiedrībai</b>	Negatīvā ietekme uz vidi	SEG ēnas cena vai cita, ja attiecināms	1. Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati par papildu enerģijas patēriņu 2. SEG emisiju un cenu pētījumi
	Sabiedriskie traucējumi projektu īstenošanas laikā	Laika zaudējumi	1. Projektu īstenošanu dati

### Galvenās ieguvumu pozīcijas

Ietekme	Veids	Metodes	Avoti
<b>Uzlabots veselības stāvoklis</b>	Tieša	1. Cilvēkresursu pieeja 2. Slimības izmaksas 3. Norādītās preferences 4. Atklātās preferences (hedonisko algu metode) Pēdējo divu metožu lietojums konkrētajām apakšaktivitātēm nav uzskatāms par lietderīgu	1. Projektu informācija par auditoriju, kurai novērsts apdraudējums. 2. Pētījumi par veselības un dzīvības zaudējumu monetizāciju t.sk. Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās pasākumu identificēšana veselības un labklājības jomā.
<b>Produktīvs zemes lietojums</b>	Tieša	1. Tirgus vērtība 2. (Pievienotā vērtība)	1. Projektu informācija par teritoriju un infrastruktūru, kurai novērsts apdraudējums. 2. Upju apsaimniekošanas un plūdu risku pārvaldības plāni, informācija par zonējuma maiņu 3. Nekustamo īpašumu cenu pārskati un vērtējumi 4. Pētījumi, t.sk. Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās pasākumu identificēšana lauksaimniecības un mežsaimniecības jomā; Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās pasākumu identificēšana ainavu plānošanas un tūrisma jomā. 5. Pašvaldību informācija par lauksaimniecisko, industriālo un komercdarbību pirms tam apdraudētajās teritorijās
<b>Ekosistēmu un biodaudzveidības saglabāšana</b>	Tieša	1. Norādītās preferences (kontingenta vērtējumi) 2. Ieguvumu pārnese	1. Upju apsaimniekošanas un plūdu risku pārvaldības plāni 2. Pētījumi, t.sk. Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās pasākumu identificēšana bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā.
<b>Īpašumu bojājumu samazinājums</b>	Tieša	1. Vidējie novērstie bojājumi 2. Apdrošināšanas izmaksas	1. Pašvaldību informācija par zaudējumu izmaiņām projektu ietekmētajās teritorijās. 2. Pētījumi, t.sk. Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās pasākumu identificēšana būvniecības un infrastruktūras plānošanas jomā.
<b>Īpašumu vērtības pieaugums</b>	Netieša	1. Norādītās preferences 2. Hedoniskā cena	1. Pašvaldību informācija par zaudējumu izmaiņām projektu ietekmētajās teritorijās. 2. Nekustamo īpašumu tirgus cenu analīze un nekustamo īpašumu vērtētāja ekspertvērtējums

Konkrētās vērtēšanas metodes no rekomendētajām alternatīvām tiks izvēlētas atkarībā no pieejamās ieejas informācijas kvalitātes un ietekmes potenciālā nozīmīguma.

Optimālais rezultātu apkopošanas un attēlošanas detalizētības līmenis pa apakšaktivitātēm vai smalkāk, tiks izvēlēts pētījuma gaitā atkarībā no pieejamo datu un iegūto rezultātu specifikas.

## Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana

3.4.1.3. aktivitāte “Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas ex situ infrastruktūras izveide”

3.5.1.3. aktivitāte “Infrastruktūras izveide Natura 2000 teritorijās”

### Galvenās izmaksu pozīcijas

Izmaksu veids	Izmaksas	Metodes	Avoti
Investīciju izmaksas	Projektu investīciju izmaksas	Tiešā projekta investīciju uzskaitē	VIS apkopotie dati par veiktajām investīcijām apakšaktivitātē
Darbības un uzturēšanas izmaksas	Fiksētās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati
	Mainīgās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati
Netiešās izmaksas sabiedrībai	Negatīvā ietekme uz vidi	SEG ēnas cena vai cita, ja attiecināms	1. Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati par papildu enerģijas patēriņu 2. SEG emisiju un cenu pētījumi
	Sabiedriskie traucējumi projektu īstenošanas laikā	Laika zaudējumi	1. Projektu īstenošanu dati

### Galvenās ieguvumu pozīcijas

Ietekme	Veids	Metodes	Avoti
Palielināta rekreācijas vērtība	Tieša	1. Ceļojumu izmaksas 2. Ieguvumu pārnese	1. Projektu īstenošanu dati par apmeklētības izmaiņām 2. CSP un tūrisma informācijas biroju dati
Ekosistēmu un biodaudzveidības saglabāšana	Tieša	1. Norādītās preferences (kontingenta vērtējumi) 2. Ieguvumu pārnese	1. Projektu īstenošanu dati par ieguvumiem 2. Citi pētījumi, par ieguvumu monetarizāciju un vienības izmaksām/ieguvumiem, t.sk. The Economic benefits of the Natura 2000 Network
Īpašumu vērtības pieaugums	Netieša	1. Norādītās preferences 2. Hedoniskā cena	1. Nekustamo īpašumu tirgus cenu analīze un nekustamo īpašumu vērtētāja ekspertvērtējums

## Vides piesārņojuma risku novēršana

3.3.1.6. aktivitāte “Liepājas Karostas ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu nodrošināšana”

3.4.1.4. aktivitāte “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija”

3.5.1.4. aktivitāte “Vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstība”

Aktivitātēm 3.3.1.6. un 3.4.1.4. paredzēta analogiska metodoloģiskā pieeja ietekmes vērtēšanā saskaņā ar zemāk norādītajām tipiskajām ietekmēm un rekomendētajām metodēm.

Savukārt, 3.5.1.4. aktivitāti “Vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstība” paredzēts individuāls izvērtējums, kas balstīts uz kontrfaktuālā pieejā veidotiem ekspertvērtējumiem, identificējot tos potenciālos zaudējumus, kas iestātos, ja netiktu realizēta “Vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstība”. Tai pat laikā tiks sekots, lai ieguvumu uzskaitē nedublētos ar citās aktivitātēs identificētajiem.

### Galvenās izmaksu pozīcijas

Izmaksu veids	Izmaksas	Metodes	Avoti
Investīciju izmaksas	Projektu investīciju izmaksas	Tiešā projekta investīciju uzskaitē	VIS apkopotie dati par veiktajām investīcijām apakšaktivitātē
Darbības un uzturēšanas izmaksas	Fiksētās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati
	Mainīgās izmaksas	Kontrfaktuālā – starpība starp izmaksām ar projektu un bez	Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati



Netiešās izmaksas sabiedrībai	Negatīvā ietekme uz vidi	SEG ēnas cena vai cita, ja attiecināms	1. Projektu pieteikumu un noslēguma ziņojumu dati par papildu enerģijas patēriņu 2. SEG emisiju un cenu pētījumi
	Sabiedriskie traucējumi projektu īstenošanas laikā	Laika zaudējumi	1. Projektu īstenošanu dati

### Galvenās ieguvumu pozīcijas

Ietekme	Veids	Metodes	Avoti
Uzlabots veselības stāvoklis	Tieša	1. Cilvēkresursu pieeja 2. Slimības izmaksas 3. Norādītās preferences 4. Atklātās preferences (hedonisko algu metode) Pēdējo divu metožu lietojums konkrētajām apakšaktivitātēm nav uzskatāms par lietderīgu	1. Projektu informācija par piesārņojuma samazinājumu 2. Pētījumi par veselības un dzīvības zaudējumu monetizāciju
Produktīvs zemes lietojums	Tieša	1. Tīrģus vērtība 2. (Pievienotā vērtība)	1. Projektu informācija par teritoriju un infrastruktūru, kurai novērsts apdraudējums. 2. Nekustamo īpašumu cenu pārskati un vērtējumi 3. Pašvaldību informācija par lauksaimniecisko, industriālo un komercdarbību pirms tam apdraudētajās teritorijās
Palielināta rekreācijas vērtība	Tieša	1. Ceļojumu izmaksas 2. Ieguvumu pārnese	Projektu īstenošanu informācija par rekreācijas aktivitāšu pieaugumu pēc projekta
Īpašumu vērtības pieaugums	Netieša	1. Norādītās preferences 2. Hedoniskā cena	1. Pašvaldību informācija par zaudējumu izmaiņām projektu ietekmētajās teritorijās. 2. Nekustamo īpašumu tirgus cenu analīze un nekustamo īpašumu vērtētāja ekspertvērtējums

## VIDES POLITIKAS IEVIEŠANAS PROGNOZES UN RISKU IZVĒRTĒJUMS

*Kādi ir riski un sasniedzamo vides un dabas jomas normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos noteikto mērķu un rādītāju sasniegšanas, kā arī ES direktīvu prasību ieviešanas prognozes, ņemot vērā ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas perioda investīcijas (arī tajās investīciju jomās, kuras 2014.-2020.gada plānošanas perioda investīcijas netiek turpinātas, salīdzinājumā ar 2007. – 2013.gada plānošanas periodu)?*

Vērtējums veikts orientējoties uz 2020.g. un atbilstošajiem tālākas nākotnes mērķiem (atkarībā no atbilstošās Direktīvas/nacionālajiem mērķiem), iespēju robežās identificējot stāvokli sākumā – t.i., norādot sākotnējo mērķi, ES fondu atbalstīto aktivitāšu sniegumu – 2007.-2013.g. un plānoto 2014.-2020.g. ieguldījumu.

Prognozes un risku identifikācija veikta būtiskākajiem identificētajiem mērķiem katrā jomā, balstoties uz 2007.-2013.g. aktivitāšu/apakšaktivitāšu strukturējumu.

Direktīvu prasību un mērķu nesasniegšanas risks tiks novērtēts, balstoties uz klasisko risku vērtēšanas rīku, kas paredz ņemt vērā iestāšanās varbūtību un ietekmi. Šie vērtējumi izdarīti, balstoties uz:

- Vēsturiskās dinamikas un prognožu salīdzinājumu ar mērķa vērtībām, lai noteiktu neizpildes varbūtību;
- Starpības apmēru starp prognozējamo sniegumu un mērķa vērtībām, lai noteiktu nozīmību;
- Sankciju iespējamību, lai novērtētu nozīmību (VARAM atbilstošo pārstāvju ekspertvērtējumi);
- Citiem specifiskiem jomas aspektiem.

Datu avoti:

- Tie datu avoti, kas uzskaitīti 6. nodaļas metodoloģijā
- ChiaraVerbano&KarenVenturini (2011) Development paths of risk management: approaches, methods and fields of application, Journal of Risk Research, 14:5,

- Berg, H.P. (2010). Risk Management: Procedures, Methods and Experiences.
- Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālā attīstības fonda un Kohēzijas fonda vadībā iesaistīto iestāžu Risku pārvaldības stratēģija 2014.-2020.gada plānošanas periodam. Rīga, 2014;
- Metodiskie norādījumi specifisko krāpšanas un korupcijas risku novērtēšanai Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda un Kohēzijas fonda projektu ieviešanā 2014.-2020.gada plānošanas periodā. Rīga, 2015.
- KPVIS un VIS.

## IEVIEŠANAS MEHĀNISMU EFEKTIVITĀTE

*Kāda ir ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda aktivitāšu/apakšaktivitāšu un 2014.-2020.gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" specifisko atbalsta mērķu (specifiskie atbalsta mērķi Nr. 5.1.1., 5.2.1., 5.3.1., 5.4.1., 5.4.2. un 5.6.3.) ieviešanas mehānismu (t.sk. nosacījumu finansējuma saņēmējiem un projektu īstenošanai, projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriju) efektivitāte plānoto mērķu sasniegšanai, identificējot stiprās un vājās puses, un iespējamās projektu ieviešanas problēmu cēloņus, un kādi ir ieteikumus uzlabojumiem, ja nepieciešams (ņemot vērā projektos paredzētās atbalstāmās darbības un savstarpējo abu plānošanas periodu ieviešanas un valsts atbalsta regulējumu specifiku)?*

Uzdevuma izpilde iedalīta vairākos secīgos posmos:

1. Ieviešanas mehānismu atšķirību identifikācija 2007.-2013.gada un 2014.-2020.gada plānošanas periodos katrā no atbilstošajiem aktivitāšu/apakšaktivitāšu/prioritāšu/atbalsta mērķu pāriem ar dokumentu analīzes metodi (izmantojot atbilstošos TS norādītos MK noteikumus un DP noslēguma dokumentus) sadaļās:

- ⇒ nosacījumi finansējuma saņēmējiem un projektu īstenošanai,
- ⇒ projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriji

2. Pamatojuma identifikācija ieviešanas mehānismu izmaiņām

- ⇒ ieviešanas mehānismu analīze, ņemot vērā iepriekšējo nodaļu rezultātus
- ⇒ atbildīgo institūciju pārstāvju intervijas

3. Stipro un vājo pušu, un iespējamās projektu ieviešanas problēmu cēloņu identifikācija,

- ⇒ projektu īstenošanu, un citu nepieciešamo iesaistīto pušu intervijas
- ⇒ atbildīgo institūciju pārstāvju intervijas

4. Rezultātu apkopošana un rekomendāciju izvirzīšana ieviešanas mehānismu efektivitātes uzlabošanai.

Datu avoti:

- ekspertu intervijas;
- dokumentu analīze;
- TS norādītie avoti:
  - Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums;
  - Ministru kabineta 2010.gada 20.jūlija noteikumi Nr.662 "Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.3.1.6.aktivitāti "Liepājas Karostas ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu nodrošināšana";
  - Ministru kabineta 2008.gada 28.jūlija noteikumi Nr.606 "Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.4.1.1.aktivitāti "Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000";

- Ministru kabineta 2009.gada 15.decembrī noteikumi Nr.1465 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.4.1.3.aktivitāti “Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas ex situ infrastruktūras izveide””;
- Ministru kabineta 2008.gada 30.septembra noteikumi Nr.817 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.4.1.4.aktivitāti “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija””;
- Ministru kabineta 2008.gada 28.oktobra noteikumi Nr.899 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.4.1.5.1.apakšaktivitāti “Plūdu risku samazināšana grūti prognozējamu vižņu–ledus parādību gadījumos””;
- Ministru kabineta 2009.gada 14.jūlija noteikumi Nr.773 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.4.1.5.2.apakšaktivitāti “Hidro tehnisko būvju rekonstrukcija plūdu draudu risku novēršanai un samazināšanai””;
- Ministru kabineta 2007.gada 4.decembra noteikumi Nr.836 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.5.1.1.aktivitāti “Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu, lielāku par 2000””;
- Ministru kabineta 2008.gada 30.jūnija noteikumi Nr.490 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.5.1.2.1.apakšaktivitāti “Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija””;
- Ministru kabineta 2008.gada 18.augusta noteikumi Nr.667 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.5.1.2.2.apakšaktivitāti “Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība””;
- Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi Nr.1487 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti “Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība””;
- Ministru kabineta 2009.gada 15.septembra noteikumi Nr.1059 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.5.1.3.aktivitāti “Infrastruktūras izveide Natura 2000 teritorijās””;
- Ministru kabineta 2010.gada 27.aprīļa noteikumi Nr.402 “Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.5.1.4.aktivitāti “Vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstība””;
- Ministru kabineta 2015.gada 10.februāra noteikumi Nr.71 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.1.1.specifiskā atbalsta mērķa "Novērst plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu pilsētu teritorijās" projektu iesniegumu pirmās atlasē kārtas īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2016.gada 9.augusta noteikumi Nr.532 “Grozījumi Ministru kabineta 2015. gada 10.februāra noteikumos Nr.71 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Novērst plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu pilsētu teritorijās" projektu iesniegumu pirmās atlasē kārtas īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2016.gada 9.augusta noteikumi Nr.519 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.1.1.specifiskā atbalsta mērķa "Novērst plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu pilsētu teritorijās" projektu iesniegumu otrās un trešās atlasē kārtas īstenošanas noteikumi”;
- Grozījumi Ministru kabineta 2016.gada 9.augusta noteikumos Nr.519 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.1.1.specifiskā atbalsta mērķa "Novērst plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu pilsētu teritorijās" projektu iesniegumu otrās un trešās atlasē kārtas īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2016.gada 26.jūlija noteikumi Nr.494 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju” 5.2.1.1. pasākuma “Atkritumu dalītas savākšanas sistēmas attīstība” īstenošanas noteikumi” īstenošanas noteikumi”;

- Ministru kabineta 2016.gada 30.augusta Nr.588 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju” 5.2.1.2. pasākuma “Atkritumu pārstrādes veicināšana” īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2016.gada 21.jūnija noteikumi Nr.403 “Ministru kabineta noteikumu projekts “Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 5.3.1. specifiskā atbalsta mērķa „Attīstīt un uzlabot ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas pakalpojumu kvalitāti un nodrošināt pieslēgšanas iespējas” īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2016.gada 2.augusta noteikumi Nr.514 “Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 5.4.1. specifiskā atbalsta mērķa „Saglabāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību un aizsargāt ekosistēmas” 5.4.1.1. pasākuma „Antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve un rekonstrukcija Natura 2000 teritorijās” īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2016.gada 8.marta noteikumi Nr. 150 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" 5.4.2.1. pasākuma "Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un ekosistēmu aizsardzības priekšnoteikumi" īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 859 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" 5.4.2.2. pasākuma "Vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstība un sabiedrības līdzdalības vides pārvaldībā veicināšana" īstenošanas noteikumi”;
- Ministru kabineta 2017. gada 22. augusta noteikumi Nr. 498 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju" 5.2.1.3. pasākuma "Atkritumu reģenerācijas veicināšana" īstenošanas noteikumi”

## INVESTĪCIJU VAJADZĪBAS

*Kādas vides un dabas aizsardzības jomas investīciju vajadzības („baltie plankumi”), balstoties uz secinājumiem par ES fondu 2007.–2013. gada plānošanas perioda ieguldījumiem un ņemot vērā ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā plānotos ieguldījumus? Kādi ir ieteikumi turpmāko ES fondu ieguldījumu pēc 2020.gada veikšanai (t.i. potenciālo investīciju virzījenu un atbalsta pasākumu identifikēšana), lai nodrošinātu paātrinātu un efektīvu virzību uz vides un dabas politikas mērķu un normatīvo prasību sasniegšanu, t.sk. ES direktīvu prasību izpildi, minētajās vides jomās. Kāda ir investīciju vajadzību teritoriālā piesaiste nacionālajā, reģionālajā un pašvaldību līmenī (kur iespējams). Kādi ir perspektīvākie finansēšanas mehānismi vides un dabas aizsardzības mērķu sasniegšanai un kādēļ?*

Tika veikts vispārīgs identificēto problēmu salīdzinājums ar 2014.–2020. gada plānošanas periodu darbības programmā plānotajiem pasākumiem, identificējot problēmas, kas potenciāli ir nepietiekoši risinātas. Tām veikta padziļināta analīze un izvirzītas rekomendācijas attiecībā uz perspektīvākiem finansēšanas mehānismiem vides un dabas aizsardzības mērķu sasniegšanai, ieviešanas mehānismiem un teritoriālo piesaisti nacionālajā, reģionālajā un pašvaldību līmenī.

Pirmajā daļā veikta identifikācija tām problēmām, kas identificētas 2007.–2013. gada plānošanas perioda novērtējumā, bet potenciāli nav atbilstoši iekļautas 2014.–2020. gada plānošanas periodā, nodalot būtiskās problēmas un tematiski specifiskās. Vērtējumā izmantota dokumentu analīzes metode.

Otrajā daļā identificēto “balto plankumu” pamatojums padziļināti izvērtēts gan ar VARAM atbilstošo pārstāvju interviju, gan dokumentu analīzes metodēm.

Trešajā daļā tiks izvirzītas risinājumu hipotēzes attiecībā uz perspektīvākiem finansēšanas mehānismiem vides un dabas aizsardzības mērķu sasniegšanai, ieviešanas mehānismiem un nepieciešamību pēc teritoriālās piesaistes nacionālajā, reģionālajā un pašvaldību līmenī, balstoties uz ekspertnovērtējumu metodi.

Ceturtajā daļā izvērtēta hipotēžu pamatotība un īstenošanas iespējas, veicot papildu aprēķinus un jomas speciālistu intervijas un noformulēti novērtējuma gala secinājumi un rekomendācijas.